

Միլ պարողն, մաղամ

հեղինակ՝ Վասիլի Շուկշին
թարգմանիչ՝ Արմեն Հովհաննիսյան

Երբ քաղաքից զալիս են այդ կողմերը որսի և զյուլում հարցնում են, թե ով կարող է իրենց ուղեկցել, որսատեղեր ցույց տալ, նրանց ասում են.

— Հրեն, Բրոնկա Պուակովը... Եղ գործի ուստեն: Նրան որ տանեք, ուրախ կանցնի:— Ու ժպտում են մի տեսակ տարօրինակ:

Բրոնկա (Բրոնիսլավ) Պուակովը դեռևս ուժեղ, բարեկազմ տղամարդ է, կապտաչ, ժպտերես, ոսից թերեւ... լեզվից է: Հիսունն անց է, ուզմաճակատում եղել է, բայց խեղանդամված աջ ձեռքը՝ երկու մատը պոկած-տարած է, կովից չէ. դեռևս պատանի, որսատեղում, ուզեցել է ջուր խմել (ձմռանը), սկսել է խզակոթով սառույցը ջարդել: Հրացանը փողից է բռնած եղել, երկու մատը դրած փողին: Բերդանի փակաղակը՝ պահպանակի վրա, իջել է, և մի մատը մի կողմ է թռել, մյուսը կախվել ձեռքից: Բրոնկան ինքն է պոկել մատը: Երկուսն է՝ ցուցամատն ու միջնամատը, տուն է բերել ու թաղել բուտանում: Նույնիսկ այսպիսի խոսքեր է ասել.

— Թանկագին իմ մատներ, խաղաղ ննջեցեք մինչ պայծառ լուսաբաց:

Ուզեցել է խաչ տնկել, հայրը չի թողել:

Կյանքում ահազին սկանդալներ է ունեցել Բրոնկան, կրիվ-կոտորոցների մեջ եղել, նրան ծեծել են հաճախ ու կարգին, պառկել, ինելքը գլուխն է եկել ու նորից սկսել իր խլացուցիչ մոտոպեղը («պեզիլը») հեծած զյուլամիջով պլանա՝ ոչ մեկի վրա քեն չի պահել: Հեշտ է ապրել:

Քաղաքից եկած որսորդներին Բրոնկան սպասում էր այնպես, ինչպես տոն օրն են սպասում: Ու երբ զալիս էին, նա պատրաստ էր՝ թեկուզ մեկ շաբաթով, թեկուզ մեկ ամսով: Տեղերն իր ութը մատի պես զիտեր, ինելացի ու հաջողակ որսորդ էր:

Քաղաքացիներն օդի չեն խնայում, երբեմն փող էին տալիս, եթե չեն էլ տալիս, էլի ոչինչ:

— Քանի՞ օրով,— գործնական տոնով հարցնում էր Բրոնկան:

— Մի երկու-երեք:

— Ամեն բան տեղը տեղին կանենք, ոնց որ դեղատանը: Կիանզատանաք, նյարդերդ կարգի կրերեք:

Երեք, չորս օրով, մեկ շաբաթով գնում էին: Լավ էր անցնում: Քաղաքացիք հարգալիք մարդիկ են, նրանց հետ կռվի բռնվել չէր լինում, նույնիսկ երբ խմում էին: Սիրում էր նրանց համար ամեն տեսակի որսորդական պատմություններ անել:

Ամենավերջին օրը, հրաժեշտի իրիկնահացին, Բրոնկան անում էր իր զիսավոր պատմությունը:

Այդ օրվան նա սպասում էր մեծագույն անհամբերությամբ, հավաքում էր ամբողջ ուժերը... Ու երբ հասնում էր այդ քաղաքի օրը, առավոտից սիրտը նվազում էր քաղցրանուշ, և Բրոնկան լուռ էր մնում հանդիսավոր տեսրով:

— Զեզ ի՞նչ է եղել,— հարցնում էին:

— Բան չկա,— պատասխանում էր նա:— Որտե՞ղ պիտի նստենք իրիկնահացի: Ափի՞ն:

— Ափին էլ կարելի է:

... Իրիկնադեմին մի հանգիստ, լավ տեղ էին ընտրում գեղեցիկ, արագահոս գետի ափին, խարույկ վառում: Մինչ կարմրածկան ապուրը կեփեր, առաջին բաժակը խմում էին, զրոյց անում:

Բրոնկան, այումինե բաժակով երկու հատ խմելուց հետո, ծխախոտ էր վառում...

— Ուազմաճակատում եղած կա՞ք,— հետաքրքրվում էր նա, կարծես իմիջիայլոց: Քառասունն անց մարդիկ համարյա բոլորն էլ կովկել էին, բայց նա երիտասարդներին էլ էր հարցնում պետք էր, որ պատմությունը սկսեր:

— Դա կովի՞ց է մնացել,— իրենց հերթին, հարցնում էին նրան, նկատի ունենալով վիրավոր ձեռքը:

— Չէ: Ուազմաճակատում սանիտար եմ եղել: Հա... Էսպես բանե՛ր...— Երկար ժամանակ նա լրում էր:— Հիտերի վրա կատարված մահափորձի մասին լսած կա՞ք:

— Լսել ենք:

— Եղ մեկը չէ: Էն, որ հենց իր գեներալնե՞րն էին ուզում վերջը տալ:

— Հա:

— Չէ: Ուրիշ մահափորձի:

— Էլ ո՞ր: Ինչի՞, իի է եղե՞լ:

— Եղել է,— Բրոնկան դեմ էր անում իր այումինե բաժակը:— Խնդրեմ, ածեր:— Խմում էր:— Եղել է, սիրելի ընկերներ, եղել է: Քիա: Գնդակը զիսից այ էսքանի վրա անցավ:— Բրոնկան ցույց էր տալիս ճկույթի ծայրը:

— Դա ե՞րբ է եղել:

— Հազարը ինը հարյուրը քառասուներեք թվականի հուլիսի քսանը հինգին:— Բրոնկան դարձյալ երկար ժամանակով լրու էր, ասես վերիշելով իր համար թանկագին ու հեռավոր, սեփական մի բան:

— Իսկ ո՞վ է կրակել:

Բրոնկան հարցը չէր լսում, ծխում, կրակին էր նայում:

— Իսկ մահափորձը որտե՞ղ է եղել:

Բրոնկան լրում էր:

Մարդիկ զարմացած միմյանց էին նայում:

— Ես եմ կրակել,— հանկարծ ասում էր նա: Ասում էր ցածրածայն, որոշ ժամանակ ևս նայում էր կրակին, ապա բարձրացնում աշքերը... Ու նայում էր, կարծես ուզում էր ասել. «Չարմանալի է»: Ինձ համար էլ է զարմանալի»: Եվ մի տեսակ տրտում ժպտում էր:

Սովորաբար բավական ժամանակ չէին խոսում, Բրոնկային էին նայում: Նա ծխում էր, ձեռքի փայտիկով խարույկից դուրս ընկած ածխիկները ետ զցելով... Այ, հենց այդ պահն էլ ամենաթունդ պահն էր: Կարծես մի բաժակ ամենամաքուր սպիրտ արյան մեջ էր ներծծվում:

— Լուրջ եք ասո՞ւմ:

— Իսկ ի՞նչ եք կարծում: Ինչ է, չգիտե՞մ, թե պատմությունը կեղծելու համար ինչ են անում: Գիտեմ: Գիտեմ, սիրելի ընկերներ:

— Լավ դե, դատարկ բան է...

— Իսկ որտե՞ղ եք կրակել: Ինչպե՞ս:

— Բրառունինգից: Այ, Էսպես, մատս սեղմել եմ, ու՝ թրըշուկ:— Բրոնկան նրանց էր նայում լրջորեն ու տրտում, որ այդքան կասկածոտ են մարդիկ: Չե որ արդեն չէր կատակում, ծաղրածություն չէր անում:

Կասկածոտ մարդիկ շփոթվում էին:

— Իսկ ինչո՞ւ այդ մասին ոչ ոք չգիտե:

— Մի հարյուր տարի է կանցնի, այն ժամանակ էլ շատ բան խավարով ծածկված կլինի: Հասկացա՞ք: Թե չէ չգիտեք... Հենց դրա մեջ է ամբողջ ողբերգությունը, որ շատ հերոսներ մնում են մահուլի տակ:

— Կարծես թե սա շատ է նման...

— Համբերիք: Ինչպե՞ս է եղել դա:

Բրոնկան գիտեր, որ մեկ է, կուզենան լսել: Սիշտ ուզեցել են:

— Էստեղ-էնտեղ պատմելու եք, չէ:

Կրկին՝ շփոթություն:

— Չենք պատմի...

— Ազնիվ կուսակցակա՞ն:

— Ասացինք՝ չէ: Պատմեք:

— Չէ, ազնիվ կուսակցակա՞ն: Թե չէ, չգիտեք մեր զյուղի ժողովուրդն ինչ տեսակ է...

Բերանները կցցեն, ու...

— Ամեն բան կարգին կլինի:— Մարդիկ անհամբեր սպասում էին:— Պատմեք:

— Խնդրեմ, ածեք:— Բրոնկան կրկին դեմ էր անում բաժակը: Բացարձակապես լուրջ էր լինում տեսքը:— Դա պատահեց, ինչպես արդեն ասացի, քառասունիրեք թվականի հուլիսի քառորդ շատ է լինում: Էղ օրը ես մի քան նարդ քարշ տվի լազարեթ... Մի ծանր վիրավոր լեյտենանտ կար, բերեցի սենյակ... Իսկ էդտեղ մի գեներալ կար: Գեներալ-մայոր էր: Վերը թեթև էր, ոտքին էր կպել, ծնկից վերև: Վերք էին կապում: Գեներալը տեսավ ինձ ու ասեց.

— Սանհտար, դու սպասիր, չգնաս:

Ե՛, մտածեցի, տեղ-մեղ պիտի զնա, ուզում է, որ օգնեմ իրեն: Սպասեցի: Գեներալների հետ լյանքն ավելի հետաքրքիր է՝ ամբողջ իրադրությունը միանգամից ոնց որ բոիդ մեջ:

Մարդիկ ուշադրությամբ լսում էին: Կրակն ուրախ-ուրախ ճարճատում էր, փատփառում, մթնշաղն անտարից իջնում, սահում էր ջրի վրա, բայց գետի մեջտեղը, ամենաարագահոս տեղը, դեռևս փայլվում էր, շողշողում, կարծես մի հսկայական, երկարուկ ձուկ լողում էր գետի մեջտեղով, մթնշաղի մեջ խաղացնելով իր արծաթափայլ իրանը:

— Ե՛, գեներալիս վիրակապեցին... Բժիշկը, թե՝ «Չեզ պետք է պառկել»: «Գնա բանիդ»,— պատասխանեց գեներալը: Էղ մենք էինք, որ բժիշկներից վախենում էինք էն ժամանակ, գեներալները՝ իսկի էլ չէ: Գեներալի հետ նստեցինք մեքենա, ինչ-որ տեղ ենք

գնում: Գեներալն ինձ հարցուփորձ արեց՝ որտե՛ղ եմ ծնվել: Որտե՛ղ եմ աշխատել: Քանի՛ դասարան եմ սովորել: Մանրամասն ամեն ինչ պատմեցի, ծննդավայրս այսինչ տեղը (Էստեղ եմ ծնվել), աշխատել եմ կոլյսում, բայց ավելի շատ որսորդություն եմ արել: «Դա լավ է,— ասաց գեներալը:— Լավ կրակո՞ւմ ես»: Հա, ասեցի, իզուր տեղը որ գլուխս չգովեմ, հիսուն քայլի վրա մոմը կիանզգնեմ հրացանով: Ինչ վերաբերում է դպրոցին, ասեցի, որ Էնքան է չկամ փոքր ժամանակից հայրս իր հետ քաշ էր տալիս տայգաները: Ոչինչ, ասեց, Էստեղ բարձրագույն կրթության կարիքը չկա: Իսկ եթե, ասեց, մի վնասակար մոմ կա, որը համաշխարհային հրդեհն է վառել, էղ մոմը եթե հանզգնես, հայրենիքը քեզ չի մոռանա: Էսպես հեռվից խոսացնել էր տալիս: Հասկացա՞ր... Բայց ես դեռ գլխի չէի ընկնում:

Հասանք մի մեծ գետնափոր: Գեներալը բոլորին հանեց դուրս, իսկ ինձ անընդհատ հարցուփորձ էր անում: Հարցրեց, թե արտասահմանում բարեկամներ չունե՞մ: Որտեղից, ասացի: Յոթը պորտով սիրիոցի: Մերոնք կազակներից են գալիս, Էստեղից մի քիչ հեռու Բիյ-Կատունսկի բերդն իրենք են սարքել: Դեռ Պյոտր թագավորի Ժամանակվանից: Նրանցից էլ, որ ասեմ, համարյա ամրող գյուղը...

— Իսկ որտեղից է ձեր անունը՝ Բրոնիսլավ:

— Խմած ժամանակ տերտերն է դրել: Էղ բբուճ հայվանին դրա համար մի հատ լավ հասցրի, երբ որ երեսուներեք թվականին տանում էի ԳԵՊԵՈՒ...

— Որտե՛ղ: Ուր էիր տանո՞ւմ:

— Քաղաք՝ ո՞ւր: Դրան որ բռնեցինք, տանող չկար: Ասին, Բրոնկա, վրեն ատամ ունես, արի, դու տար:

— Իսկ ինչո՞ւ, լավ անուն է, չէ:

— Էղ տեսակ անունին հարմար ազգանուն է պետք: Իսկ իմը՝ Բրոնիսլավ Պուակով: Բանակում հենց ներկա-բացակա կանեին, ծիծառը կսկսվեր: Բայց մի Վանկա Պուակով ունենք՝ հեշ վեջը չի:

— Հա, իսկ հետո՞ ինչ եղավ:

— Ուրեմն, հետո: Որտեղ կանգնեցի՞նք:

— Գեներալը հարցուփորձ էր անում:

— Հա: Ե՛, ամեն բանից հարցրեց, հետո, թե՝ «Կուսակցությունը և կառավարությունը մի շատ պատասխանատու առաջադրանք են տալիս քեզ, ընկեր Պուակով: Այստեղ, առաջավոր գիծ է եկել Հիսուսը: Գաղտնի կերպով: Նրա վերջը տալու շանս ունենք: Մի սրիկա ենք բռնել, ասեց, որը մեզ մոտ էր ուղարկված հասուկ առաջադրանքով: Առաջադրանքը կատարել այրծել է, բայց բռնվել: Իսկ նա այստեղով պիտի անցներ ուազմաճակատի գիծն ու շատ կարևոր փաստաթղթեր հանձներ նրան՝ Հիսուսին: Անձամբ: Իսկ Հիսուսն ու նրա գյաղա-գյուղերն էղ մարդուն դեմքով ճանաչում են»:

— Իսկ դո՞ւր ինչ:

— Վռազողի մերը տղա չի բերի: Խնդրեմ, ածեր: Քիա՞: Բացատրեմ, կիսած ինձորի պես ես նման էի էղ սրիկային: Ե՛, ախաղորս ասեմ, ին կյանք չսկսվեց:— Բրոնկան անձնատուր է լինում հիշողություններին այնպիսի քաղցր սիրով, այնպիսի մի ծածուկ մոլեգնությամբ, որ ունկնդիրները նույնպես հանեին, բացառիկ զգացում են ապրում ակամա: Ժպտում են: Ինչ-որ մեղմ զմայլանք է առաջանում:— Հենց հոսպիտալին կից մի

սենյակ տվեցին, երկու հանձնակատար է հետք... Մեկը ավագի կոչում ուներ, իսկ ես՝ շարքային: Դե, թեզ տեսնեմ, ընկեր ավագ, ասում եմ, մի հատ սապողներս տաս: Տալիս է: Հրաման է, ինչ կարաս, ինչ անես, լսում է: Իսկ ինձ էդ ընթացքում նախապատրաստում են: Ուսուցում եմ անցնում...

— Ի՞նչ ուսուցում:

— Հատուկ: Դրա մասին առայժմ ծավալվել չեմ կարող, ստորագրություն եմ տվել: Հիսուն տարի որ անցավ կարելի է: Անցել է ընդամենք...— Բրոնկան շրթունքներն է շարժում հաշվում է:— Քսանը իինգ տարի: Բայց դա մի կողմ: Կյանք եմ ասել, է: Առավոտը վեր եմ կենում նախաճաշ. առաջինով, երկրորդով, երրորդով: Հանձնակատարը թե որ քոստ պորտվենից-բանից բերեր, մի՛ հատ հո չէի հասցնի... Արդեն սպիրտ կրերեր, հոսպիտալում է լիքը սպիրտ: Ինքս կրացեի ուզածիս չափ,, պորտվենիր կտայի իրան: Էսպես մի շաբաթ անցավ: Մտածում եմ, թե էս ինչքա՞ն պիտի շարունակվի: Է՛, վերջը, գեներալը կանչեց, «Հը», ընկեր Պուլպկով»: Ասացի՝ պատրաստ եմ առաջադրանքը կատարել: Դե, զնա, ասեց: Աստված թեզ հետ, ասեց: Սովետական Միության հերոս դարձած ետ գաս: Մենակ թե չվրիպես: Վսեցի՝ ուրեմն ժողովրդի ամենավերջին դավաճանն ու սրիկան լինեն, թե որ վրիպեմ: Կամ կպառկեմ Հիտլերի կողքին, ասեցի, կամ դուք կփրկեք Սովետական Միության հերոս Բրոնխսլավ Իվանովիչ Պուլպկովին: Էն է ասեմ, որ մերոնք մի հսկայական հարձակում պիտի սկսեին: Այ էսպես, կողքերից հետևակը պիտի գնար, առաջից է ճակատային հզոր հարված, տանկերով:

Բրոնկայի աչքերը վառվում են, փայլիում չոր ածխիկների պես: Նույնիսկ ալյումինե բաժակը դեմ չի անում մոռացել է: Կրակի ցոլքերը թրթոռում են նրա չորչորուկ, կանոնավոր դեմքին՝ նա գեղեցիկ է ու նյարդային:

— Սիրելի ընկերներ, ես ձեզ չեմ պատմի, թե ինչպես ինձ անցկացրին ճակատային գծից ու ինչպես ընկա Հիտլերի բունկերը: Բայց ընկա՝:— Բրոնկան ոտքի է ելում:— Ընկա՝... Վերջին աստիճանից էլ իշա ու հայտնվեցի մի մեծ երկաթբետոնի պրահում: Էլեկտրական ուժեղ լույս էր վառվում, լիքը գեներալ... Շատ արագ կողմնորոշվեցի՝ Հիտլերն ո՞ւր է:— Բրոնկան ամբողջովին լարված է, նրա ձայնը խզվում է, մեկ դառնում սուլցով լի շշնոց, մեկ ճղճում անդուր ու տանջակի: Նա ընդհատ-ընդհատ է խոսում, հաճախ դադար տալիս, խոսքը կտրում է, թուքը կուլ տալիս...

— Սիրսո այ էսպես... բերանից դուրս էր գախս: Ո՞ւր է Հիտլերը: Շատ մանրամասն ուսումնասիրել էի նրա աղվեսի մոռւքն ու նախօրոք որոշել, թե որտեղին պիտի կրակեմ բեղերին: Զեռով արեցի, «Հայլ Հիտլեր»: Զեռիս մի մեծ ծրար կար, ծրարի մեջ՝ բրաունինգը, լցրած պատռվող, թունավորված փամփուշտներով: Մի գեներալ մոտեցավ, ձեռքը մեկնեց, իբր, ծրարը տուր: Ես շատ քաղաքավարի ձեռքով արեցի՝ միլ պարդոն, մադամ, մենակ ֆյուրերին: Մարույ գերմաներենով ասացի՝ ֆիյո՛ւեր:— Բրոնկան մի կում արեց:— Ու էստեղ... Նա ներս մտավ: Ոնց որ հոսանքը խփեց ինձ... Հիշեցի իմ հեռավոր հայրենիքը... Մորս ու հորս... Էն ժամանակ դեռ, կին երեխա չունեի...— Բրոնկան որոշ ժամանակ լուռ է, պատրաստ է լաց լինել, ոռնալ, շապիկը պատռել...— Գիտեք,

պատահում է՝ ամբողջ կյանքի աչքի առաջ անցնում է... Արջի հետ դեմառդեմ զալուց էլ է եղաւս: Քիա՞... Չեմ կարող:— Բրոնկան արտասվում է:

— Հետո՞— կամացուկ հարցնում է ինչ-որ մեկը:

— Նա եկավ իմ կողմը: Բոլոր գեներալները «զզաստ» կանգնած են... Նա ժպտում էր: Ու էստեղ ես պատռեցի, ծրարը... Ծիծաղում ես, հա՛, սրիկա: Ուրեմն, ստացի՛ր մեր տառապանքների փոխարեն... Մեր վերքերի փոխարեն: Սովետական մարդկանց թափած արյա՞ն փոխարեն... Ավերված քաղաքների ու գյուղերի փոխարեն: Մեր մայրերի ու կանանց արցունքների փոխարեն...— Բրոնկան բղավում է, ձեռքը պարզած, ասես կրակում է: Բոլորն իրենց վաս են զգում:— Ծիծաղում էիր, հա՛ հիմի էլ լող տուր սեփական արյանդ մեջ, իմի՛ ծնունդ— Սա արդեն աղեկոտուր բղավոց է: Ապա՝ քար լռություն... Եվ փութեկոտ, համարյա անմրոնելի շշնչոց.— Ես կրակեցի...— Բրոնկայի գլուխն ընկնում է կրծքին, նա երկար ժամանակ լուր արտասվում է, բացել է ատամները, կրծտացնում է, գլուխը թափահարում անսփոփ: Բարձրացնում է գլուխը՝ դեմքն արցունքի մեջ կորած: Ու դարձյալ կամացուկ, սարսափահար ասում է.

— Վրիպեցի:

Բոլորը լուր են: Բրոնկայի վիճակն այնպես ուժեղ ազդեցություն է գործում ու զարմացնում, որ ինչ էլ ասես, վաս կլինի:

— Խնդրեմ, ածեք,— ցածրածայն, պահանջելով ասում է Բրոնկան: Խմում է ու գնում գետի կողմը: Ու երկար ժամանակ նստում է ափին, մենակ, ապրած հուզմունքից ուժասպաս: Հոգոց է հանում, հազում: Հրաժարվում է ձկնապուրից:

...Գյուղում սովորաբար իմանում են, որ Բրոնկան նորից պաամել է «մահափորձի» մասին:

Բրոնկան տուն է զալիս մռայլված, պատրաստ վիրավորանք ընդունել, ինքն էլ վիրավորել: Նրա տգեղ, հաստաշուրջ կինը իսկույն վրա է տալիս.

— Էլի ի՞նչ ես ծեծած շան նման քարշ զալիս: Էլի՞...

— Ուաղդ քաշի՞...— ծուլորեն պատասխանում է Բրոնկան:— Ուտելու բան տուր:

— Քեզ ուտելու բան պետք չի տալ, պետք չի, գլուխդ ա պետք փշրել էս ձեռիս կշեռով,— բղավում է կինը:— Մարդկանց երեսին նայե՛ չի լինում:

— Ուրեմն, վեր ընկի տանը, մի զվանի:

— Չէ հմի պիտի գնամ... հմի գնամ գյուղսովետ, թոռ քեզ մի հաս էլ կանչեն, ախմախի մեկը: Վիր մի օր քեզ կդատեն, անմատ անասուն: Պատմությունը կեղծելու համար...

— Իրավունք չունեն, տպագիր աշխատանք չի: Հասկացա՞ր: Ուտելու բան տուր:

— Ծիծաղում են, և՛, երեսներիս են թքում, սա էլ, թե... անձրև ա զալիս: Անվա այլանդակ, անտառի զազան... Բա դու խիղճ չունե՞ս: Թե՛ էնքան են ասել, որ էլ բան չի մնացել: Թյո՛ւ, էդ անամոր երեսիդ: Փշան...

Բրոնկան կնոջ վրա է հառում խիստ ու չարացած հայացքը: Ասում է ցածրածայն, բայց ազդու.

— Միլ պարդոն, մադամ... Վիր մի հաս որ տվել եմ...

Կինը շրիկացնում է դուռը, տնից գնում բողոքելու իր «անտառի զազանի» վրա:

Չուր տեղն էր ասում, թե Բրոնկայի համար միևնույնն է: Ոչ: Նա շատ էր ազդվում, տանջվում, չարանում... Ու մի երկու օր խմում էր, առանց տնից դուրս գալու: Խանութից օդի բերելու համար տղային էր ուղարկում:

— Ինչ-որ ասեն, բանի տեղ չդնես,— մեղավոր ու չարացած ասում էր որդուն:— Ծիշն առ ու տուն արի:

Իրոք, մի քանի անգամ նրան կանչել էին զյուղանվետ, ամոթանք տվել, սպառնացել միջոցներ ձեռք առնել... Բրոնկան, որ խմած չէր լինում, նախազահի աչքերին չնայելով, ասում էր բարկացած, անորոշ.

— Դե, լավ, հա՛... Վե՛րջ տուր, դե: «Եսո՞»... Գո՞րծ են գտել...

Հետո խանութում «շիշը» խմում էր, մի քիչ նստում շեմին, որ «բռնի», վեր էր կենում, թևքերը քշտում ու բարձրածայն հայտարարում.

— Դե՛, խնդրեմ... Բան ասող կա՞: Մի թերևն որ այլանդակեմ, կխնդրեմ չնեղանաք: Մի պարդոն... .

Բայց, իսկապես, հազվագյուտ հրաժիգ էր: